

Ludoteca

poètica

CESSIÓ DE MATERIALS!

La **Fundació Mallorca Literària** juntament amb **Il·lusions Efímeres** hem dissenyat aquesta Ludoteca Poètica en la qual joc i poesia s'entremesclen a partir de diferents propostes. El conjunt de la Ludoteca està format per **set estacions** en què els nins i nines trobaran material divers que els permetrà dur a terme activitats entorn de **la poesia, la paraula i la lletra**. La idea és que a l'aula, es puguin crear espais diferents entorn a cada estació i que els infants puguin anar circulant i dedicant temps a cada una d'elles (o a les que es considerin).

La Ludoteca Poètica es pot adaptar perfectament a les necessitats de cada moment, ja que es poden oferir totes les estacions o fer-ne una tria. Per tal que sigui una proposta profitosa, caldrà controlar que no hi hagi un excés d'infants a cada estació. Nosaltres recomanem que s'hi pugui jugar de manera **individual, per parelles o en grups de màxim 5 infants per estació**. Per donar sentit a la tasca que realitzaran, els docents hauran d'anar revisant allò que fan els infants, ajudant-los si és necessari i posant paraules a allò que va succeint perquè ells puguin entendre la relació d'aquests jocs amb la poesia.

La Ludoteca Poètica va destinada a infants d'**Educació Primària** i té com a objectiu principal apropar aquest gènere literari a l'alumnat d'una manera diferent i creativa, tot donant la possibilitat de jugar amb el llenguatge. Les diferents estacions de joc, tot i que cada una té uns objectius i una manera de fer, s'adapten a cada infant, ja que podran intervenir-hi segons les seves necessitats, interessos i moment evolutiu. Aquells infants que comencen a introduir-se al món del llenguatge escrit, trobaran les lletres i paraules com un element més de joc que els permetrà desenvolupar la lectura i escriptura, aquells altres que ja dominin el llenguatge escrit, podran començar a fer creacions més complexes i marcar-se nous reptes. El que se cerca és, que uns i altres, tenguin una experiència agradable i aquest contacte amb la poesia esdevengui un moment divertit i els faci **descobrir un món de possibilitats a través de la paraula**. La Ludoteca Poètica és una proposta ideada per complementar setmanes especials a les escoles, dedicades a la literatura, la cultura o algun autor en concret. També pot ser adient per la setmana del llibre i Sant Jordi o per a qualsevol ocasió en què es pretengui treballar l'escriptura, la paraula i la poesia.

Tot seguit, presentam cada estació de la Ludoteca Poètica perquè pugui servir de guia d'ús.

Poemes a miralls

Aquesta instal·lació consta de fulls mida DIN-A3 amb poemes escrits al revés i uns miralls com a eina per tal de desxifrar i llegir els textos.

Objectius

- Jugar amb les distàncies i posicions del seu propi cos i el full DIN-A3 per aconseguir llegir els versos.
- Treballar conceptes espacials com són a prop, enfora, dreta, esquerra, amunt, avall...
- Prendre consciència de la posició del propi cos.
- Descobrir que el llenguatge escrit ha de tenir un ordre i unes normes per poder ser interpretat.
- Apropar-se a la part arbitrària del llenguatge.

Metodologia

Hi haurà sis fulls amb sis poemes (un poema a cada full) i sis miralls. Els infants podran jugar de manera individual o en parelles: un controlant el full i l'altre el mirall intentant, entre tots dos, poder llegir els versos. Amb aquest joc, veuran que les lletres i paraules necessiten un ordre i unes normes per poder ser interpretades, alhora que hauran de jugar amb les distàncies i disposició dels cossos.

Possibles intervencions de l'adult

- Què passa si intentam llegir les paraules així com estan escrites al full?
- Hi ha d'haver un ordre i les paraules s'escriuen respectant una direccionalitat si no, no es pot llegir.
- Què passaria si cada un col·locàs les lletres i paraules com volgués?

Poemes treballats

Breus propostes poètiques d'autors experimentats en Literatura Infantil i Juvenil. Els versos presenten un lèxic amb metàfores i comparacions accessibles, combinen la rima o el vers lliure, el ritme o el joc de la disposició del text al full.

- 'L, Lectura' de Salvador Comelles.
- 'Tot passa' de Marc Granell.
- 'El vent s'emporta' de Maria Dolors Pellicer.
- 'La lluna em mira' de Montserrat Abelló.
- 'Llàgrima' de Lola Casas.
- 'Bon dia, poesia!' de Joana Raspall.

Parells de memòria

Per aquest joc hi ha un conjunt de peces de fusta: la meitat amb poemes d'animals i l'altra meitat amb dibuixos d'animals. L'objectiu del joc és emparellar cada poema amb l'animal del qual tracta. En funció del nivell, s'hi pot jugar directament o com a memory. Per modular la dificultat, es poden posar en joc totes les peces o només unes quantes parelles.

Objectius

- Llegir amb la intenció de captar pistes al poema.
- Resoldre endevinalles senzilles.
- Reconèixer animals a partir de breus descripcions.
- Relacionar la paraula amb allò que representa.

Metodologia

Caldrà organitzar les peces de fusta en un espai que permeti el joc (sigui a terra o bé damunt una taula). Els infants han de poder col·locar totes les peces per poder veure tots els poemes i totes les imatges i han de tenir un espai buit on anar col·locant aquelles que van relacionant correctament. A aquest joc s'hi pot jugar de manera individual, per parelles o en petit grup. Si hi juga més d'un infant, s'hauran d'organitzar per tal d'establir un ordre i unes normes que els facilitin el joc. Per exemple: triar qui llegeix i qui cerca animals, si fan torns per llegir, on es col·loquen i de quina manera per arribar tots a les peces...

Possibles intervencions de l'adult

- Ajudar els infants a reconèixer paraules clau.
- Interpretar metàfores i explicar aquest recurs literari.
- Animar-los a inventar algun poema/endevinalla per un animal.

Poemes treballats

Les composicions d'aquesta estació han estat extretes de 'Plouen poemes!', un aplec d'autoria diversa. Fou escollit pel Consell Català del Llibre Infantil i Juvenil com un dels millors llibres del 2017.

Respostes per al professorat

"El grill amb una fe [...]" – GRILL

"Però tot i que saltava [...]" – PUÇA

"Cocodril menut, llenguallarg [...]" – DRAGÓ

"Faig riure la gent tocant [...]" – DOFI

"Jo soc la tortuga [...]" – TORTUGA

"– Papallona encisadora, jo lleugera [...]" – PAPALLONA

"Tinc banyes que no fereixen [...]" – CARAGOL

"Nedo com una sirena [...]" – HIPOPÒTAM

"Les formigues, trafegueres, bellugoses [...]" – FORMIGUES

"M'agraden fems i cagarades [...]" – MOSCA

"Per plans i muntanyes [...]" – ELEFANT

"Si se't menja una balena [...]" – BALENA

"Jo tinc cara de setciències [...]" – MUSSOL

"Amb potes com de vellut [...]" – MOIX

Paraules imantades

En aquesta estació els infants tendran unes pissarres magnètiques i un grapat de paraules imantades que hi podran anar aferrant. La idea és que construeixin els seus propis versos.

Objectius

- Llegir i interpretar el llenguatge escrit.
- Crear senzills versos o poemes.
- Cercar rimes senzilles.
- Fomentar la creativitat.
- Fer de la creació de versos un procés lúdic.
- Apropar els infants a les estructures poètiques.

Metodologia

Per a aquesta estació, cal col·locar les pissarres damunt una taula i les paraules a prop dins una bosseta o caixonet que faciliti als infants treure-les i cercar allò que necessitin. La forma de la pissarra permet que hi puguin jugar per ambdós costats així doncs, és interessant col·locar-ho de manera que, la taula que fa de suport quedi enmig i hi pugui haver infants a les dues bandes. En aquesta proposta de joc la idea és que vagin construint versos o petits poemes, i per això, caldrà que tenguin en compte les característiques de la poesia (la rima, la distribució de versos...). Es pretén que aquest procés creatiu es converteixi en un joc on la imaginació en sigui la protagonista i els permeti gaudir de jugar amb el llenguatge. En aquest cas, també pot ser un joc individual, per parelles o en petits grups. Si juga més d'un infant, a més de l'organització de les pissarres i paraules, hauran de trobar la manera de jugar conjuntament.

Possibles intervencions de l'adult

- Triar tres paraules i que l'infant hagi d'acabar el vers/poema.
- Explicar una breu història amb paraules del joc i que l'infant hagi de crear-ne un poema/vers.
- Escriure els poemes/versos dels infants per fer-ne un plafó o llegir-ho en un altre moment a la classe.

Lletres per jugar

Els infants comptaran amb uns taps de plàstic amb lletres. Podran fer seriacions i construccions en vertical, tenint en compte les lletres per formar paraules o no, simplement, organitzar els taps i veure les lletres com un complement visual més.

Objectius

- Jugar amb les formes de les lletres.
- Crear composicions.
- Conèixer les lletres des d'un caire lúdic.

Possibles intervencions de l'adult

- Ajudar a crear paraules animant-los a escriure el seu propi nom o altres paraules més complexes, segons el moment maduratiu de cada infant.
- Convidar a crear paraules que rimin.
- Proposar fer una sopa de lletres.
- Promoure que hagin de formar famílies de paraules, hiperònims/hipònims, camps semàntics..., la dificultat dependrà de cada grup d'infants que hi jugui.

També és poesia

En aquesta estació es pretén que els nins i nines s'apropin a la poesia visual per aquest motiu, hi ha poemes d'aquest tipus exposats de manera que cridin la seva atenció. Aquests poemes es presenten en una estructura de fusta on, a més dels poemes exposats, hi trobaran dos jocs: un consisteix a tangrams de poemes visuals i l'altre són objectes quotidians que podran utilitzar per crear els seus propis poemes visuals. Aquests jocs es presenten en tres paneres: a una d'elles hi trobaran els tangrams, a una altra els objectes quotidians i a la tercera suports de fusta que podran emprar per a ambdós jocs. Per jugar a aquesta estació, seria convenient que els infants tinguessin taules a prop on poder col·locar el material i poder jugar de manera ordenada.

Objectius

- Conèixer la poesia visual.
- Crear poesia a través de formes i objectes.
- Jugar amb el llenguatge a través del seu significat o forma.
- Entendre el llenguatge com a eina quotidiana.
- Donar valor a l'estètica.
- Entendre l'ordre com a part de la poesia.

Possibles intervencions de l'adult

- Fer prendre consciència d'aquesta diferència entre la forma en si (així com la utilitzava Brossa) i el significat.
- Ajudar-los a trobar la part poètica de la vida quotidiana.
- Donar importància a l'ordre i disposició dels objectes: la poesia té una estètica peculiar i acurada.
- Plantejar preguntes com: i si això estàs col·locat d'aquesta altra manera, l'efecte seria el mateix? Per què això deu tenir aquest color? Hi faries algun canvi a aquest poema (a un dels que hi ha exposats)? Sabies que amb els objectes es poden fer poemes?

Poemes treballats

Poemes visuals de Joan Brossa, J.M. Calleja —'Cercle', 'Vent' i 'Vocals'— i Josep Iglésias del Marquet —'Possessió'—.

Construcció amb paraules

Presentam un conjunt de peces de fusta amb paraules escrites perquè puguin ser un complement de les construccions que realitzin els nins i nines. Es poden crear versos i poemes donant-los-hi forma a través de les peces de fusta. Les construccions poden ser en vertical o en horitzontal. En aquest cas, millor disposar una zona a terra perquè tenguin més espai on poder crear.

Objectius

- Utilitzar el joc tridimensional per crear poesia.
- Gaudir del plaer de les construccions.
- Fomentar la creativitat i la imaginació.

Possibles intervencions de l'adult

- Proposar reptes com que hagin de fer una construcció relacionada amb un tema en concret (un vaixell per exemple), amb paraules que tenguin a veure amb aquest tema proposat...
- Fer una tria de paraules i que els infants les hagin de combinar fent una construcció i, alhora, una producció poètica.
- Triar una paraula clau i que la construcció hi estigui relacionada tan en forma com en significat dels mots de les peces.

Poemes a cintes

En aquesta estació els infants trobaran diferents poemes escrits per versos en cintes de tela de manera que, per veure el poema complet, hauran de col·locar les diferents cintes de tela que el formen. Quan organitzin els poemes, la idea és que es fixin en la llargària dels versos —és la mateixa a tots?— per així donar peu a parlar de la mètrica. Depenent de l'edat dels infants i el nivell de llenguatge que es treballi a l'aula, el tema de la mètrica es treballarà d'una manera més senzilla o més complexa.

Objectius

- Prendre consciència de la necessitat d'ordre per construir poemes.
- Organitzar els versos d'un poema seguint un model.
- Fixar-se en la mesura dels versos.

Possibles intervencions de l'adult

- Fer entendre als infants que cal ordenar el poema per copsar el sentit d'aquest. Cada vers té el seu lloc.
- Demanar a veure què passa si es desordenen els versos, canviar-ne algun de lloc i llegir-lo entre tots per veure'n el resultat. D'aquí podria sortir que el significat ha canviat i la rima ja no funciona, o que n'ha resultat una nova composició amb un nou sentit.
- Demanar als infants perquè hi ha versos més llargs i d'altres més curts, escoltant les seves respostes i donant un temps per plantejar hipòtesis i cercar respostes. Finalment, serà quan l'adult plantegi el tema de la mètrica.

Poemes treballats

Breus propostes poètiques d'autors experimentats en Literatura Infantil i Juvenil. Els versos presenten un lèxic amb metàfores i comparacions accessibles, combinen la rima o el vers lliure, el ritme i el joc.

- 'Hivern blanc' de Núria Albertí.
- 'Tren' de Ramon Besora.
- 'Bon dia, sol' de Salvador Comelles.
- 'No són vaca ni animal' de Maria Dolors Pellicer.
- 'Temps de calor' de Lola Casas.
- 'Bufa, bufa, vent!' de Joana Raspall.

conclusions

Aquesta Ludoteca ha estat dissenyada per poder-la utilitzar a tots els cursos d'educació Primària. La complexitat dels jocs dependrà del moment d'aprenentatge del llenguatge en què es trobin els alumnes de manera que, als infants més petits els suposarà un contacte amb paraules i el descobriment d'un gènere literari i, als més grans, els permetrà profunditzar molt més en la poesia. Nosaltres hem marcat uns usos de cada estació, però cada mestre li podrà afegir formes i maneres de jugar per tal d'adaptar-ho al seu grup classe. Proposam que pels infants més petits sigui un joc més individual, ja que comencen a descobrir el llenguatge escrit, però pels més grans, us animam a fer equips i jocs compartits que motivin els nins i nines a crear i a cercar formes originals per assolir els objectius marcats. Fer d'aquesta Ludoteca un moment de joc i gaudi compartit per, d'aquesta manera, no només treballar la llengua i la creativitat sinó també aprofitar per crear un bon ambient d'aula, fomentar la convivència i el treball cooperatiu.

Recordau que es pot sol·licitar la Ludoteca poètica completa o per estacions. De part nostra, recomanem treballar bé cada estació, encara que se'n vegin manco, i no intentar abastar-les totes. Així, la feina amb les paraules i l'art d'escriure es comprendrà millor.

RECOMPTE DE MATERIAL

POEMES A MIRALLS

- 1 plafó explicatiu
- 1 cavallet petit pel plafó
- 6 miralls
- 6 DIN-A3 plastificats amb els poemes
- 1 carpeta DIN-A3 blava per guardar els poemes

PARELLS DE MEMÒRIA

- 1 plafó explicatiu
- 1 cavallet petit pel plafó
- 14 fustetes amb dibuix d'animal
- 14 fustetes amb poema-endevinalla

LLETRES PER JUGAR

- 1 plafó explicatiu
- 1 cavallet petit pel plafó
- 1 tàper amb lletres a taps

TAMBÉ ÉS POESIA

- 1 plafó explicatiu
- 1 cavallet
- Exposició de poesia visual
- 1 caixa amb 14 fustes llises on fer-hi el poema visual
- 1 caixa amb objectes

PARAULES IMANTADES

- 1 plafó explicatiu
- 1 cavallet petit pel plafó
- 4 pissarres de colors (rosa, groc, verd i blau)
- 2 pissarres blanques
- 1 tàper amb lletres imantades
- 6 retoladors per a pissarra blanca (negre, lila, blau, rosa, taronja i verd)
- 1 esborradora per a pissarra blanca

CONSTRUCCIÓ DE PARAULES

- 1 plafó explicatiu
- 1 cavallet petit pel plafó
- 1 tàper amb 50 fustes amb paraules

POEMES A CINTES

- 1 plafó explicatiu
- 1 cavallet
- 1 capsa de cosir
- 48 cintes
- Altres: 1 metro de cosir, 1 coixinet de cosir i 4 didals

ALTRES

- 1 plafó explicatiu general i 2 carpetes per transportar els plafons
- 1 cavallet gran pel plafó explicatiu general
- Es disposa de 4 estores per a situar-hi les estacions